STARÝMI ULIČKAMI

MĚSTSKÉ TURISTICKÉ TRASY

LIBEREC

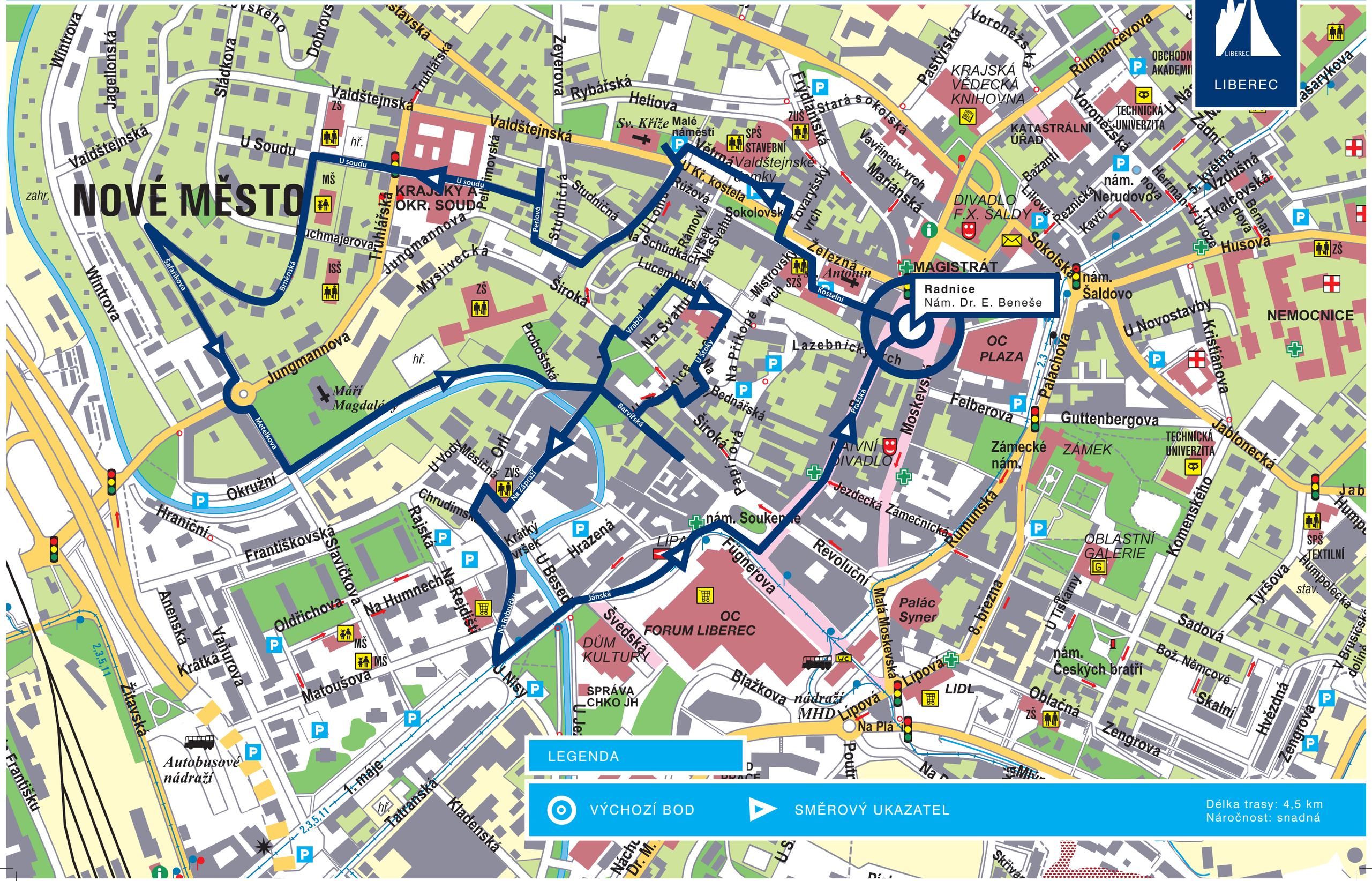

LEGENDA

VÝCHOZÍ BOD

SMĚROVÝ UKAZATEL

Délka trasy: 4,5 km
Náročnost: snadná

STARÝMI ULIČKAMI

MĚSTSKÉ
TURISTICKÉ
TRASY

LIBEREC

Radnice

Krauseho dům

Fara

Kostel
sv. Antonína

Zlatý beránek

Kostel sv. Kříže

Začínáme na náměstí Dr. E. Beneše před radnicí – její stavba podle návrhů vídeňského architekta Franze von Neumanna proběhla v letech 1888 – 1893. Nynější radniční budova nahradila starou, která stála uprostřed dnešního náměstí. Do současnosti se z ní dochoval pouze tzv. ohňový zvon, který visí v nice nad hodinami na zadní straně radnice. Věž je 65 metrů vysoká a na její špici stojí rytíř Roland, ochránce města. Za zhlédnutí rozhodně stojí i interiéry radniční budovy. Na západní straně náměstí vpravo od radnice si můžeme povšimnout perly liberecké secese – hotelu Praha, ten byl na místě někdejší hospody U Řetězu postaven v roce 1906 dle návrhů architekta Roberta Hemmericha autora četných rozhleden na Jablonecku. Na konci této řady domů u ústí do Pražské ulice stojí krásný Krauseho dům čp. 14 s podloubím, štukovým Perseem v oblouku římsy a ve druhém patře s reliéfy znázorňujícími 4 roční období. Dům si v roce 1798 nechal postavit obchodník se suknem Krause.

Kostelní uličkou vyjdeme z náměstí na malé prostranství s původní dlažbou mezi kostelem a farou. Kostel sv. Antonína Velikého je nejstarší kamennou stavbou a první doloženou budovou ve městě. Byl postaven v letech 1579–1587 a později novobarokně a novogoticky přestavěn. Na klasicistní budově fary čp. 9 z konce 18. století na levé straně uličky stojí za pozornost původní reliéf božího oka v prvním patře. Z podzemí farní budovy vedla pod Kostelní uličkou chodba do kostela.

Před námi se otvírá prostorné Sokolovské náměstí, pocházející z časů Albrechta z Valdštejna (1583–1634). Původní dřevěné domky „Nového Města“ s podloubím a hrázděnými štíty byly v průběhu 18. století nahrazovány zděnými. Původní tzv. Valdštejnské domky si můžeme prohlédnout na severní straně náměstí ve Větrné uličce. Celé náměstí je podkopáno systémem chodeb protileteckého krytu vybudovaného hlavně za 2. sv. války. Kryt má vlastní výrobnu elektřiny, studny i čištění vzduchu. Po naší levé ruce při pohledu od kostela stojí tzv. Soukenický dům čp. 312 se znakem soukenických mistrů ve štítě, jehož historie je spjatá se slavnou a pro Liberec významnou výrobou textilu. V přízemí domu je dnes zábavní podnik. Půjdeme-li dál po levé straně náměstí, dojdeme k malému modrému domu s kamenným beránkem nade dveřmi – starodávnému hostinci Zlatý beránek čp. 305. Byl to první zděný dům bez podloubí na náměstí, jehož stavbu si jeho majitel truhlář a později hostinský Johann Lamel dokázal koncem 18. století prosadit. Na své cestě do Lázní Libverda zde přenocoval německý hudební skladatel Carl Maria von Weber. Za hostincem Zlatý beránek, schovaný v Růžové uličce, stojí památkově chráněný dům U Matky Boží čp. 299. Domek si roku 1798 nechal postavit soukeník Ignaz Hörnig, jehož iniciály jsou dodnes na klenáku v portálu. Perlou domu je oválný reliéf s korunovací Panny Marie.

Naproti hostinci Zlatý beránek přes náměstí stojí klasicistní Appeltův dům čp.264 s okrovou fasádou, dnes budova stavební školy. Dům, postavený slavným architektem Kunzem, původně obýval obchodník se suknem Anton Appelt s rodinou. Ten roku 1823 dům prodal městu a od té doby stavba slouží školství. Vedle školy vlevo můžeme pokračovat kolem Valdštejnských domků Větrnou uličkou na Malé náměstí. Ve Větrné uličce v čp. 277 bydlel v letech 1900–1904 liberecký rodák, německy píšící autor řady románů Wilhelm Appelt (1841–1904), který byl vnukem libereckého starosty. Začínal v r. 1883 tvorbou pro tehdejší liberecký časopis Reichenberger Familienfreund (Liberecký rodinný přítel).
Na Malém náměstí, stojí barokní kostel sv. Kříže z 50. let 18. století od stavitele a architekta J. J. Kunze. Kdysi zde uprostřed morového hřbitova stával dřevěný kostelík. Nejcennějším předmětem kostela je cedrová soška Bolestné Matky Boží z r. 1506 pocházející z některého z londýnských kostelů. U kostela je kaple Božího hrobu z roku 1722, cenný morový sloup z dílny Matyáše B. Brauna se sochou Matky Boží na vrcholu. U kostela si všimneme též křížové cesty z roku 1760 s obrazy slavného malíře a chrastavského rodáka Josefa Führicha. V kostele byla děkanem Antonem Kopschem (1694–1775) zřízena roku 1759 první veřejná knihovna v Liberci.

Vraťme se ale od kostela zpět na křižovatku a dejme se přes ulici po rovině do dlážděné uličky Na Ladech, je to jedna z nejromantičtějších liberec-

Staroliberecký
domek

Věznice

Škola

Keilův vrch

Park na Keilově
vrchu

Kostel Máří
Magdalény

kých uliček. Hned na jejím začátku stojí po pravé straně věrně dochovaný staroliberecký domek čp. 201 se žlutou fasádou a typickou mansardovou střechou, která umožňovala v podkroví skladovat sukno.

Za povšimnutí stojí i památkově chráněný dům čp. 206. Na uličku z pravé strany navazují spletité uličky starého Liberce s neopakovatelnou atmosférou. V Perlové ulici po pravé straně například stojí domek čp. 232 s pamětní deskou, v němž se narodil hudební skladatel Karel Vacek (1902–1982), autor známých písniček, které dodnes patří k hitům dechovkových tanečních zábav (Cikánka, Hej panímámo, Čtyři páry bílejch koní).
Stojíme-li zády k Vackovu domku, vidíme před sebou budovu věznice, ke které se dostaneme průchodem další z uliček. Ocitneme se tak v místech, kde se snoubí staré s novým. Po levé ruce máme moderní komplex Okresního a Krajského soudu a napravo věznici vystavěnou ve druhé půlce 19. století v toskánském slohu. Věznice byla v té době jedinou velkolepě pojatou a moderní stavbou ve městě. Původně sloužila jako soud i jako vězení, dnes je určena pouze pro věznici. Kdysi se zde také popravovalo, jedním z popravených byl obávaný jizerskohorský lupič Josef Kögler, kterého tu pověsili jednoho deštivého rána roku 1897. Z politických důvodů tu byl vězněn i liberecký rodák, německy píšící dělnický básník a politik Josef Schiller (1846–1897), který během svého pobytu ve zdejší věznici napsal některé své básně (viz Ještědské květy). Podle básníka Schillera je pojmenována i jedna z ulic ve čtvrti Ruprechtice.
Přejdeme frekventovanou Truhlářskou ulici a stoupáme do kopce ulicí U Soudu na Keilův vrch. Po pravé straně máme budovu základní školy, která byla postavena v letech 1890–1891, patřila k nejmodernějším školám v Rakousko-Uhersku. Školní budova sloužila v průběhu času také jako lazaret nebo ubytovna.

Na křižovatce u školy se můžeme dát doleva Brněnskou ulicí nebo vystoupat až na samý vršek Keilova vrchu, kde je rozhled na město a malý plácek s dětským hřištěm. Keilův vrch byl pojmenován údajně v 17. století podle majitele zdejších pozemků pekařského mistra Daniela Keila. K vrchu se váží pověsti o zakopaném pokladu Keilovy rodiny. Kopec byl dlouho holý, pásly se na něm ovce a sušily látky. Nestálo na něm nic kromě kříže a občané města jej využívali k lidovým slavnostem a pálení ohňů. Celý byl zastavěn na počátku 20. století zajímavými vilami v terasovitých zahradách. V ulici Dobrovského na Keilově vrchu se narodila spisovatelka Ludmila Macešková (1898–1974) píšící pod pseudonymem Jan Kameník.
Brněnská ulice nás dovede na křižovatku s ulicí Šafaříkovou, kde se dáme ostře doleva a dojdeme na kruhový objezd frekventované Jungmannovy ulice, který přejdeme rovně. Po levé straně nás jistě upoutá budova zchátralého kostela Máří Magdalény s velkou zahradou. Metelkovou ulicí dojdeme k řece Nise, kde se dáme po cyklostezce doleva podél Nisy, projdeme kolem skejtového parku a budovy školy do Barvířské ulice.

Na křižovatce se můžeme dát vlevo směrem do Resslovy uličky a přes malý parčík se dostaneme do míst, odkud pochází mnoho významných osobností. V Resslově ulici se např. narodil kněz, učitel, historik a německy píšící básník Wenzel Zacharias Ressel (1809–1886), po němž byla ulice pojmenována. V kopcovité ulici Na Svahu v domě čp. 64 žil a provozoval lékařskou praxi MUDr. Václav Šamánek (1848–1916), významný představitel české menšiny v Liberci a spoluzakladatel řady českých spolků (např. Česká beseda, Sokol, Klub českých turistů aj.). V ulici Na Svahu žil počátkem 20. století i Adolf Gustav König (1880–1967), učitel, německy píšící spisovatel a sběratel lidové tvorby z Liberecka. König učil ve školách v Radčicích, Chrastavě i v Horním Růžodole a v ulici 5. května, po válce byl odsunut do Německa. V Lucemburské ulici se narodil slavný komik Vlasta Burian (1891–1962), jeho rodný dům už bohužel nestojí. Lucemburská ulice bývala jednou z nejnuznějších libereckých uliček, plná zaplivaných náleven a domů s provlhlými zdmi, které byly zbourány. Ulicí U Stoky dojdeme na prostranství, tzv. Papírové náměstí, které je dnes díky četným hospůdkám a barům v okolních uličkách místem připodobňovaným k ostravské Stodolní ulici. Budeme-li se držet po levé straně „náměstí“, vyjdeme v Široké ulici u novoklasicistní budovy bývalého Domu pláteníků čp. 28, ve kterém je dnes banka.
Vpravo od Domu pláteníků projdeme úzkou uličkou U Zbrojnice do Bar-

Soykův dům

Scholzův dům

Pražská ulice

Rubinův dům

Palác Nisa

vířské ulice, která dostala jméno podle četných barvíren látek, ta úplně první zde stála už roku 1657. V ulici stojí řada původních měšťanských domů, nás upoutá hlavně Soykův dům čp. 120, dům rodiny likérníků Soyků byl také původně barvírnou. Povšimněme si soch ve štítě a krásných pískovcových portálů. Barvírna byla i ve vedlejším domě čp. 125.

Projdeme ulicí Na Zápraží přes Nisu do ulice U Besedy. Této oblasti města se přezdívá liberecké Benátky, jelikož domy těsně přiléhají k řece. Žila tu řada německých spisovatelů (Anton Ludwig, Margarete Miltchinsky-Ginzel či Julius Vater). Dáme se vpravo, kde na rohu po levé straně stojí dnes přestavěný, původně secesní, dům spolku Česká beseda.

V Oldřichově ulici, v malém sídlišti naproti České besedě, žil až do své smrti spisovatel Ludvík Středa (1928–2006) známý hlavně svou tvorbou pro děti (časopisy Mateřídouška, Sluníčko, večerníček Kosí bratři aj.).

Vydáme se doprava ulicí Na Rybníčku a vyjdeme na křižovatce u tramvajových kolejí v ulici 1. máje. V protilehlém parku na břehu řeky tam stojí bývalý faktorský roubený Scholzův dům, kterému se dnes říká „Chráněnka“, protože tu sídlí Správa Chráněné krajinné oblasti Jizerské hory. Dům si nechal roku 1771 postavit obchodník s plátnem Hans Friedrich Scholze, krov domu je konstruován tak, aby snesl co největší zatížení uskladněnými látkami. V parčíku za domem si můžeme povšimnout 150 let starého kaštanu (jírovec maďal), který sem byl roku 2007 přesunut z místa, kde dnes stojí obchodní centrum Forum.

Po ose tramvajových kolejí přejdeme přes řeku Nisu směrem do dolního centra města na Soukenné náměstí. Vlevo míjíme bankovní dům čp. 79 z roku 1911, vpravo pak liberecký kulturní dům a stavbu obchodního centra Forum. Na Soukenném náměstí nás upoutá vlevo výšková budova kavárny Nisa z r. 1929, obložená libereckou žulou, proti ní stojí mohutná budova paláce Dunaj s velikou prodejnou v přízemí a vlevo vedle Dunaje pak palác Baťa, údajně nejvyšší prodejna firmy Baťa v Evropě z 30. let minulého století.

Od Bati už můžeme stoupat přímo nahoru Pražskou ulicí, kde se vyplatí mít hlavu zakloněnou nahoru, je tu totiž mnoho zajímavých domů. Hned po pravé straně si všimněme Rubinova domu čp. 20 s krásnou zelenomodrou fasádou a štukovým globusem, ve kterém se roku 1809 narodil významný mykolog A. C. J. Corda, po němž byl pojmenován druh vyhynulých rostlin Cordaites.

Po levé straně Pražské ulice se asi v úrovni Rubinova domu nachází průchod do Papírové ulice, tzv. myší díra, která je zajímavá sbírkou kanálových vpustí z českých měst i ze zahraničí. Stoupáme-li Pražskou ulicí, po pravé straně míjíme kdysi významný obchodní dům Brouk a Babka z roku 1936 architekta J. Gillara, který později vytvořil pražský obchodní dům Bílá labuť. Nahoře v ulici těsně před vstupem na nám. Dr. E. Beneše si všimněme v dlažbě zasazeného kusu tramvajových kolejí. Pražskou ulicí totiž v letech 1897–1983 jezdila tramvaj.

ODKAZY

Liberec – Turistický průvodce po městě a okolí – M. Řeháček; Ještědské květy – O. Simm, M. Sekyra; Liberec ve fotografii – R. Karpaš, M. Drahoňovský, Liberecké podzemí – I. Rous

www.ikalbc.cz; www.rk-lbc.cz; www.zsusoudu.cz; www.fotohistorie.cz; www.liberec.cz